

Bruksela, 4 października 2024 r.
(OR. en)

14191/24

ACP 104
PTOM 16
GROENLAND 2
FIN 866
RELEX 1222

PISMO PRZEWODNIE

Od:	Sekretarz generalna Komisji Europejskiej (podpisała dyrektor Martine DEPREZ)
Data otrzymania:	4 października 2024 r.
Do:	Thérèse BLANCHET, sekretarz generalna Rady Unii Europejskiej
Nr dok. Kom.:	COM(2024) 437 final
Dotyczy:	SPRAWOZDANIE KOMISJI DLA RADY w sprawie wdrażania pomocy finansowej świadczonej krajom i terytoriom zamorskim na podstawie decyzji w sprawie stowarzyszenia zamorskiego, łącznie z Grenlandią, oraz w ramach 11. Europejskiego Funduszu Rozwoju w 2023 r.

Delegacje otrzymują w załączeniu dokument COM(2024) 437 final.

Zał.: COM(2024) 437 final

KOMISJA
EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 4.10.2024 r.
COM(2024) 437 final

SPRAWOZDANIE KOMISJI DLA RADY

**w sprawie wdrażania pomocy finansowej świadczonej
krajom i terytoriom zamorskim na podstawie
decyzji w sprawie stowarzyszenia zamorskiego, łącznie z Grenlandią, oraz
w ramach 11. Europejskiego Funduszu Rozwoju w 2023 r.**

**Sprawozdanie w sprawie wdrażania pomocy finansowej świadczonej
krajom i terytoriom zamorskim
na podstawie decyzji w sprawie stowarzyszenia zamorskiego, łącznie z Grenlandią,
oraz w ramach 11. Europejskiego Funduszu Rozwoju w 2023 r.**

Wprowadzenie

2023 r. był trzecim rokiem siedmioletniego okresu stosunków między Unią Europejską (UE) a trzynastoma krajami i terytoriami zamorskimi (KTZ), w następstwie przyjęcia decyzji z 2021 r. w sprawie stowarzyszenia zamorskiego, łącznie z Grenlandią¹.

U podstaw partnerstwa między KTZ a UE leżą część IV Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE) oraz decyzja w sprawie stowarzyszenia zamorskiego, łącznie z Grenlandią, przyjęta na podstawie art. 203 TFUE. Zgodnie z art. 1 decyzji w sprawie stowarzyszenia zamorskiego, łącznie z Grenlandią, decyzja ta ma na celu wsparcie zrównoważonego rozwoju KTZ oraz propagowanie wartości Unii na świecie.

W decyzji w sprawie stowarzyszenia zamorskiego, łącznie z Grenlandią, połączono dwa poprzednie instrumenty – poprzednią decyzję o stowarzyszeniu zamorskim² objętą wsparciem Europejskiego Funduszu Rozwoju oraz dodatkową decyzję w sprawie Grenlandii³ finansowaną z budżetu UE – w jeden instrument dysponujący tym samym źródłem finansowania (budżet UE) i mający obecnie zastosowanie do wszystkich KTZ.

Nowa decyzja stanowi podstawę programowania współpracy z KTZ w latach 2021–2027, która opiera się na pogłębionym dialogu politycznym i merytorycznym. Na realizację decyzji w sprawie stowarzyszenia zamorskiego, łącznie z Grenlandią, przeznaczono w tym okresie 500 mln EUR.

Uwzględniając szczególne potrzeby KTZ i wyzwania, przed jakimi stoją, współpraca w latach 2021–2027 jest ukierunkowana na działania będące przedmiotem wspólnego zainteresowania KTZ i UE. W oparciu o wieloletnie programy indykatywne priorytetowymi obszarami współpracy w ramach decyzji w sprawie stowarzyszenia zamorskiego, łącznie z Grenlandią, są w szczególności zielona transformacja, cyfryzacja, zatrudnienie i wzrost gospodarczy oraz rozwój społeczny. Do końca 2023 r. przyjęto wszystkie 16 wieloletnich programów indykatywnych – 12 terytorialnych wieloletnich programów indykatywnych oraz jeden regionalny wieloletni program indykatywny dla Francuskich Terytoriów Południowych i Antarktycznych⁴, dwa regionalne wieloletnie programy indykatywne dla regionów Karaibów i Pacyfiku oraz jeden wewnątrzregionalny wieloletni program indykatywny, z których dwa zostały przyjęte w 2023 r. (wieloletni program indykatywny dla wysp Wallis i Futuna oraz wewnątrzregionalny wieloletni program indykatywny)⁵.

W ciągu 2023 r. kontynuowano realizację szeregu działań finansowanych z 11. Europejskiego Funduszu Rozwoju na mocy poprzedniej decyzji KTZ⁶.

¹ Decyzja Rady 2021/1764 z dnia 5 października 2021 r. w sprawie stowarzyszenia krajów i terytoriów zamorskich z Unią Europejską, w tym stosunków między Unią Europejską, z jednej strony, a Grenlandią i Królestwem Danii, z drugiej strony (Decyzja w sprawie stowarzyszenia zamorskiego, łącznie z Grenlandią).

² Decyzja Rady 2013/755/UE w sprawie stowarzyszenia krajów i terytoriów zamorskich z Unią Europejską.

³ Decyzja Rady 2014/137/UE w sprawie stosunków między Unią Europejską, z jednej strony, a Grenlandią i Królestwem Danii, z drugiej strony.

⁴ TAAF – Terres australes et antarctiques françaises.

⁵ Więcej informacji na temat KTZ i przyjętych wieloletnich programów indykatywnych można znaleźć na stronie: [Kraje i terytoria zamorskie – Komisja Europejska \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/europeaid/pl/kraj-i-terytorium-zamorskie).

⁶ Zob. przypis 3.

Zakres niniejszego sprawozdania obejmuje zatem działania i wsparcie realizowane na mocy obu decyzji w 2023 r.:

- w **części I** niniejszego sprawozdania podkreślono postępy poczynione w zakresie poprzedniej decyzji o stowarzyszeniu zamorskim i w ramach 11. EFR w 2023 r.;
- w **części II** przedstawiono postępy poczynione w zakresie wykonywania decyzji w sprawie stowarzyszenia zamorskiego, łącznie z Grenlandią, zgodnie z jej art. 86;
- w **części III** zwrócono uwagę na postępy poczynione w zakresie dialogu UE–KTZ w 2023 r.;
- w **części IV** przedstawiono przegląd kolejnych kroków na 2024 r. i kolejne lata.
- **Załącznik** zawiera szczegółowe informacje na temat pomocy finansowej udzielonej KTZ w 2023 r.

I. WSPÓŁPRACA W RAMACH 11. EFR NA RZECZ KTZ w 2023 r.

Środki finansowe w ramach 11. EFR na rzecz KTZ (poprzednia decyzja o stowarzyszeniu zamorskim)

Zgodnie z załącznikiem 2 do poprzedniej decyzji o stowarzyszeniu zamorskim środki dostępne w ramach 11. EFR na rzecz KTZ w latach 2014–2020 przydzielono w następujący sposób:

- 229,5 mln EUR na współpracę terytorialną (dwustronną);
- 100 mln EUR na współpracę regionalną i współpracę wszystkich KTZ;
- 21,5 mln EUR na finansowanie pomocy humanitarnej i pomocy w sytuacjach nadzwyczajnych;
- 5 mln EUR na finansowanie dotacji na spłatę odsetek i pomocy technicznej w związku z instrumentem inwestycyjnym KTZ;
- 8,5 mln EUR na badania i pomoc techniczną.

W ramach 11. EFR 16 KTZ spełniało warunki, by uzyskać środki z przydziału terytorialnego. Oprócz trzech programów regionalnych jedyny program tematyczny obejmujący wszystkie KTZ (nadal realizowany program „Green Overseas”) służy wspieraniu współpracy między KTZ.

Byłe KTZ Zjednoczonego Królestwa nadal kwalifikowały się do korzystania ze środków EFR i korzystały z nich do czasu zamknięcia wszystkich trwających programów.

Sytuacja w 2023 r.

a) Współpraca terytorialna

W 2023 r. w ramach programów terytorialnych Aruby i Bonaire kontynuowano wdrażanie przydzielonych im środków, natomiast współpraca z Sint Maarten i Curaçao nadal była na bardzo wczesnym etapie.

• Region Karaibów

Aruba kontynuowała realizację programu dotyczącego szkolnictwa wyższego (do końca 2023 r. wypłacono 12,29 mln EUR) – wdrożono program nauczania w dziedzinie nauk przyrodniczych, technologii, inżynierii i matematyki (STEM) na uniwersytecie oraz

ukończono prace infrastrukturalne w celu fizycznego utworzenia nowego wydziału i laboratoriów, które zaczną funkcjonować w 2024 r.

W **Bonaire** poczyniono postępy w zakresie realizacji programu wsparcia budżetowego na rzecz młodzieży (do końca 2023 r. wypłacono 2,21 mln EUR), który ma zakończyć się w 2024 r.

W 2023 r. **Sint Maarten** kontynuowało prace nad dokumentacją przetargową dotyczącą działania w sektorze wodno-kanalizacyjnym realizowanego z wykorzystaniem pomocy technicznej na rzecz rozwoju współpracy transgranicznej z sąsiednim Saint-Martin (region najbardziej oddalony UE). Sint Maarten skorzystało również z działań w zakresie wzmocnienia odporności i reagowania w przypadku katastrof w ramach puli środków 11. EFR na pomoc w sytuacjach nadzwyczajnych (4,87 mln EUR wypłacone w 2023 r.) w celu wybudowania jednego schronienia na wypadek sytuacji nadzwyczajnych.

W **Curaçao** w ramach programu na rzecz zwiększenia odporności wyspy również prowadzono dalsze prace przygotowawcze w zakresie dokumentacji przetargowej po zawarciu umowy finansowej pod koniec 2021 r. Podpisanie umowy zaplanowano na 2024 r.

b) Współpraca regionalna

• Pacyfik

W regionie Pacyfiku program współpracy regionalnej PROTEGE (Regionalny Projekt Terytoriów Pacyfiku na rzecz Zrównoważonego Zarządzania Ekosystemami, 36 mln EUR) jest ukierunkowany na walkę ze zmianą klimatu i degradacją ekosystemów. W ramach tego programu konkretne wyniki mają bardzo praktyczne cele, w tym dzielenie się najlepszymi praktykami w zakresie rolnictwa i rybołówstwa między KTZ z regionu Pacyfiku. Umowę finansową przedłużono do października 2024 r., aby zapewnić więcej czasu na realizację działań.

• Karaiby

W regionie Karaibów program „RESEMBID” (Resilience, Sustainable Energy and Marine Biodiversity, 42,67 mln EUR, z czego 2,67 mln EUR z puli środków B jako wsparcie na walkę z COVID-19) koncentruje się na wzmocnieniu odporności, zrównoważonej energii i różnorodności biologicznej mórz. Podczas gdy działania terytorialne lokalnie wspierają zrównoważoną politykę publiczną w obszarach zainteresowania na poziomie każdego terytorium, działania regionalne wzmacniają ogólny wpływ interwencji poprzez łączenie doświadczeń i wiedzy specjalistycznej, a także dzielenie się wiedzą i wzajemne uczenie się na różnych terytoriach. W 2023 r. tempo wdrażania nadal rosło – realizowano 47 projektów objętych dotacjami obejmujących wszystkie terytoria będące beneficjentami (40 projektów jest obecnie w trakcie realizacji, a 7 projektów zakończono). W ramach programu osiągnięto również znaczące wyniki w dziedzinie odporności i gotowości na ryzyko związane z klęskami żywiołowymi, zwłaszcza dzięki sprawozdaniom diagnostycznym dotyczącym gotowości na wypadek sytuacji wyjątkowej i zdolności reagowania w przypadku katastrof we wszystkich KTZ oraz wzmocnionemu partnerstwu z karaibskim systemem ubezpieczeń od ryzyka katastrofy (CCRIF). Zakończono wszystkie działania w zakresie gotowości na ryzyko związane z klęskami żywiołowymi. Do tej pory wypłacono 23,33 mln EUR.

• Ocean Indyjski

Pomimo znacznych ograniczeń logistycznych i trudnego startu ze względu na pandemię COVID-19 projekt RECI (Odbudowa ekosystemów wysp na Oceanie Indyjskim, 4 mln EUR)

w ramach 11. EFR był nadal realizowany na pełnych obrotach przez cały 2023 r. W 2023 r. znaczną część środków zaangażowano w ramach przygotowania i realizacji operacji eliminacji (deratyzacji) na wyspie Amsterdam. Na uwagę zasługuje kilka działań komunikacyjnych: plany komunikacyjne dotyczące operacji na wyspach Tromelin i Amsterdam oraz publikacja artykułów, opracowanie broszury dotyczącej projektu RECI, znaku RECI i szeregu materiałów wideo. W lipcu 2022 r. podpisano już aneks do umowy finansowej w celu przedłużenia okresu realizacji o 20 miesięcy (do stycznia 2025 r.), aby umożliwić zakończenie wszystkich zaplanowanych działań.

- **Program tematyczny „Green Overseas” (GO) obejmujący wszystkie KTZ**

Program ten, którego budżet wynosi 17,8 mln EUR i który jest finansowany z 11. EFR, obejmuje zarówno kraje i terytoria zamorskie UE, jak i byłe brytyjskie terytoria zamorskie. Koncentruje się on na promowaniu zrównoważonej energii i zwiększaniu odporności na zmiany klimatu. W 2023 r. uruchomiono instrument GO oparty na zapotrzebowaniu. W rezultacie wybrano łącznie 33 indywidualne projekty w odniesieniu do różnych badań lub pomocy technicznej w zakresie działań bezpośrednio związanych ze zmianą klimatu. Opracowano stronę internetową oraz platformę internetową. W ramach projektu zorganizowano również wydarzenie towarzyszące COP 28 w Dubaju, poświęcone znaczeniu wielowymiarowego wskaźnika podatności na zagrożenia podczas wykorzystywania finansów do budowania odporności. Wydarzenie to również pociągnęło za sobą konieczność zorganizowania forum finansowania działań w związku ze zmianą klimatu dla KTZ, które odbędzie się w październiku 2024 r. w Brukseli.

c) Pomoc techniczna i wsparcie instytucjonalne

W 2022 r. uruchomiono sieć osób z krajów i terytoriów zamorskich (OCT-YN), która otrzymała finansowanie z instrumentu współpracy technicznej w ramach 11. EFR w wysokości 560 000 EUR. Okres realizacji wynosi trzy lata.

Wybrano pierwszą grupę 25 młodych osób (w wieku 20–28 lat) z 10 różnych KTZ, które rozpoczną roczną ścieżkę uczenia się, aby dowiedzieć się więcej o partnerstwie UE–KTZ i funkcjonowaniu instytucji europejskich, a jednocześnie tworzyć sieci kontaktów z podobnie myślącymi młodymi osobami z innych KTZ.

W 2023 r. mandat pierwszej grupy dobiegł końca i wybrano nową grupę 25 młodych osób, które pochodzą ze **wszystkich 13 KTZ stowarzyszonych z UE**. W ramach rocznego mandatu członkowie sieci młodych KTZ mieli okazję odbyć tygodniową wizytę studyjną w Brukseli w październiku 2023 r., uczestniczyć w różnych seminariach internetowych i spotkaniach online, uczestniczyć w wydarzeniach związanych z KTZ lub młodzieżą dotyczących zagadnień będących przedmiotem ich zainteresowania, jak również wspólnie pracować nad wkładem do forum KTZ–UE (które odbyło się w Brukseli w lutym 2024 r.).

d) Europejski Bank Inwestycyjny (EBI)

Instrument inwestycyjny KTZ (środki finansowe w wysokości 48,5 mln EUR) – zarządzany przez EBI na mocy poprzedniej decyzji o stowarzyszeniu zamorskim z 2013 r. – zapewniał finansowanie dopłat do oprocentowania i pomoc techniczną (5 mln EUR). EBI uzupełnił finansowanie instrumentu zasobami własnymi (w wysokości do 100 mln EUR). Na mocy nowej decyzji w sprawie stowarzyszenia zamorskiego, łącznie z Grenlandią, instrument przestał istnieć, a operacje zakończono w latach 2020–2021.

Zgodnie z umową o przekazaniu między Komisją, Zjednoczonym Królestwem i EBI, podpisaną w lutym 2023 r., środki netto powracające z instrumentu inwestycyjnego KTZ będą dodawane jako roczne dopłaty uzupełniające do nieprzydzielonej puli środków na mocy decyzji w sprawie stowarzyszenia zamorskiego, łącznie z Grenlandią. Do 2027 r. środki powracające mają wynieść około 35 mln EUR, z czego 13,6 mln EUR wpłynęło do końca 2023 r.

KTZ są teraz uprawnione do zgłaszania projektów do nowego instrumentu InvestEU na zasadach konkurencyjnych, ponieważ nie przysługują im już przydzielone środki. W miarę możliwości udziela się im wsparcia. Na przykład w 2023 r. w Polinezji Francuskiej i Nowej Kaledonii z pomocą Komisji odbyła się misja EBI w celu promowania udziału KTZ z regionu Pacyfiku.

II. WSPÓŁPRACA W RAMACH NOWEJ DECYZJI DOTYCZĄCEJ KTZ W 2023 R.

Środki finansowe w ramach decyzji w sprawie stowarzyszenia zamorskiego, łącznie z Grenlandią

Zgodnie z załącznikiem 1 do decyzji przydział środków w wysokości 500 mln EUR dostępnych na rzecz KTZ w latach 2021–2027 przedstawia się następująco:

- 164 mln EUR na przydziały terytorialne (dwustronne) na rzecz KTZ innych niż Grenlandia;
- 225 mln EUR na przydziały terytorialne (dwustronne) na rzecz Grenlandii;
- 76 mln EUR na współpracę regionalną, z czego 15 mln EUR na współpracę wewnątrzregionalną KTZ z ich sąsiadami niebędącymi KTZ;
- 22 mln EUR na badania i środki pomocy technicznej;
- 13 mln EUR w ramach nieprzydzielonych środków na nieprzewidziane okoliczności, pojawiające się wyzwania oraz nowe inicjatywy i priorytety międzynarodowe.

Zarządzane przez EBI środki powracające z instrumentu inwestycyjnego KTZ, który obecnie już nie istnieje, będą dodawane, w miarę ich napływu, do nieprzydzielonej puli środków.

Dwanaście (z trzynastu) KTZ spełnia warunki, by uzyskać środki z przydziału dwustronnego na mocy decyzji w sprawie stowarzyszenia zamorskiego, łącznie z Grenlandią, co określono zgodnie z kryteriami ustanowionymi w decyzji. Francuskie Terytoria Południowe i Antarktyczne, które są jedynym niezamieszkałym KTZ, uznaje się za region do celów kwalifikowalności do finansowania zgodnie z art. 84 ust. 1 decyzji w sprawie stowarzyszenia zamorskiego, łącznie z Grenlandią; tym samym korzystają one ze specjalnego programu regionalnego, a nie z przydziału dwustronnego.

Trzy programy regionalne – odpowiednio dla regionu Karaibów, regionu Pacyfiku i regionu Oceanu Indyjskiego – są ukierunkowane na zacieśnienie współpracy między KTZ w tym samym regionie, stawiającymi czoła podobnym wyzwaniom i wyznaczającymi zbliżone priorytety. Działania finansowane w ramach regionalnych przydziałów środków służą szczegółowemu opracowaniu i wdrożeniu kompleksowych programów i projektów regionalnych w celu podolania wspomnianym wyzwaniom. Główną nowością wynikającą z decyzji w sprawie stowarzyszenia zamorskiego, łącznie z Grenlandią, jest **pula środków wewnątrzregionalnych**, w której przewidziano środki na wspieranie współpracy między

KTZ a sąsiednimi państwami Afryki, Karaibów i Pacyfiku (AKP) lub innymi państwami trzecimi, a także regionami najbardziej oddalonymi UE.

Sytuacja w 2023 r.

a) Współpraca terytorialna

W 2023 r. programowanie przydziałów terytorialnych dla KTZ dobiegło końca. Obecnie realizowane są **wszystkie terytorialne wieloletnie programy indykatywne**, przy czym w 2023 r. przyjęto ostatni wieloletni program indykatywny wysp Wallis i Futuna, wspierający rozwój społeczno-gospodarczy ze szczególnym uwzględnieniem zrównoważonej turystyki (20,4 mln EUR).

Wdrażanie przydziałów na współpracę na lata 2021–2027 nabrało istotnego tempa w 2023 r., a do końca 2023 r. zatwierdzono trzy wieloletnie plany działania (cyfryzacja za pośrednictwem planu działania na rzecz administracji elektronicznej dla Aruby – 14,2 mln EUR, edukacja dla Grenlandii na lata 2024 i 2025 – 71,25 mln EUR oraz środki wsparcia na lata 2023 i 2024 – 3,4 mln EUR), a także dwa roczne plany działania (systemy wodno-sanitarne dla Bonaire – 4,6 mln EUR, zielony wzrost dla Grenlandii – 22,5 mln EUR). Obszary priorytetowe tych działań w pełni odpowiadają priorytetom Zielonego Ładu, a także programom na rzecz ery cyfrowej oraz zatrudnienia i wzrostu gospodarczego. Wraz z przyjęciem tych działań łączne zobowiązania na lata 2021–2023 osiągnęły poziom 42 % całkowitej puli środków przewidzianych w decyzji w sprawie stowarzyszenia zamorskiego, łącznie z Grenlandią, w wysokości 500 mln EUR. Należy zauważyć, że zagadnienia związane z Zielonym Ładem znajdują odzwierciedlenie w 14 z 16 przyjętych wieloletnich programów indykatywnych. Oznacza to, że około 47 % wszystkich środków dostępnych na mocy decyzji w sprawie stowarzyszenia zamorskiego, łącznie z Grenlandią, zostanie przeznaczonych na współpracę w ramach Zielonego Ładu (np. w obszarach energii ze źródeł odnawialnych, różnorodności biologicznej, zmniejszania ryzyka związanego z klęskami żywiołowymi, rolnictwa zrównoważonego, zarządzania ściekami i zielonego wzrostu).

W odniesieniu do KTZ z regionu Karaibów w 2023 r. podpisano trzy umowy finansowe: na rzecz Saby – w sprawie zrównoważonej i odnawialnej energii (4,1 mln EUR), Sint Eustatius – w sprawie zrównoważonej energii (2,9 mln EUR) oraz Saint-Barthélemy – w sprawie zarządzania ryzykiem związanym z klęskami żywiołowymi (2,5 mln EUR). W przypadku Saby i Saint-Barthélemy w 2023 r. dokonano pierwszych wypłat w wysokości odpowiednio 2,5 mln EUR i 0,25 mln EUR.

Jeżeli chodzi o KTZ z regionu Pacyfiku, w 2023 r. podpisano dwie umowy finansowe: na rzecz Polinezji Francuskiej – w sprawie zrównoważonej gospodarki wodnej (31,1 mln EUR) – oraz na rzecz Nowej Kaledonii – w sprawie transformacji energetycznej (30,9 mln EUR). Wypłata pierwszej transzy w wysokości 6 mln EUR na rzecz Polinezji Francuskiej nastąpiła w 2023 r.

Realizacja programu wsparcia budżetowego na rzecz zrównoważonej turystyki **Saint-Pierre i Miquelon** postępuje w szybkim tempie. W 2023 r. przyjęto istotne środki na rzecz zrównoważonego rozwoju, takie jak wieloletnie programowanie w dziedzinie energii, promowanie zrównoważonej turystyki i wspieranie wykorzystywania energii ze źródeł odnawialnych. Jeśli chodzi o dywersyfikację gospodarczą, wdrożono między innymi inicjatywy w zakresie otwartych danych, uruchomienia platformy finansowania społecznościowego oraz strategii na rzecz uatrakcyjnienia przedsiębiorczości. Podjęto ponadto wysiłki na rzecz promowania włączenia społecznego w drodze programów wsparcia, szkoleń i inicjatyw mających na celu zwiększenie szans na zatrudnienie osób młodych i osób

z niepełnosprawnościami. W ujęciu bardziej szczegółowym wsparcie budżetowe UE umożliwiło wyszkolenie 421 osób młodych (z 807 osób młodych wśród 5 974 mieszkańców). Wyplata pierwszej transzy w wysokości 7 mln EUR nastąpiła w 2023 r.

W **Grenlandii** zakończono wsparcie budżetowe na rzecz edukacji, przyjęte w 2021 r., a ostatnia płatność wyniosła łącznie 27,8 mln EUR, z czego 5,3 mln EUR w ramach transzy zmiennej. W ramach tego programu osiągnięto postępy, m.in. w zakresie wykorzystywania rozwiązań informatycznych w odpowiedzi na niedobór nauczycieli, lepszej koordynacji w sektorze i wspierania innowacyjnych umiejętności.

Nowy program edukacyjny na lata 2023–2024 koncentruje się na zmianie i podnoszeniu kwalifikacji, udoskonalonych programach nauczania zawodowego oraz dobrostanie uczniów, w oparciu o nową grenlandzką strategię na rzecz edukacji. Wdrażanie rozpoczęto w pierwszej połowie 2024 r.

W 2023 r. w nowym obszarze priorytetowym „Zielony wzrost” przyjęto działanie o wartości 22,5 mln EUR. Będzie ono sprzyjać współpracy w zakresie zrównoważonej energii, surowców, środowiska i badań naukowych. Zgodnie z unijną strategią Global Gateway UE ma umocnić swoją pozycję w Grenlandii, aby poczynić postępy w transformacji ekologicznej, np. w kluczowym obszarze surowców krytycznych – zgodnie z protokołem ustaleń w sprawie zrównoważonych łańcuchów wartości surowców podpisanym w listopadzie 2023 r.

W 2023 r. kontynuowano przygotowania do otwarcia Biura Komisji Europejskiej w Nuuk – oficjalne otwarcie nastąpiło 15 marca 2024 r. Biuro ułatwi zarządzanie znacznym wsparciem UE dla Grenlandii (225 mln EUR na mocy decyzji w sprawie stowarzyszenia zamorskiego, łącznie z Grenlandią) i przyczyni się do pogłębienia partnerstwa z UE, m.in. poprzez dialog merytoryczny, we współpracy ze specjalnym wysłannikiem UE do spraw Arktyki. Biuro będzie ponadto dostarczać informacji oraz promować prywatne i publiczne inwestycje UE w Grenlandii we współpracy z odpowiednimi służbami Komisji i innymi partnerami, w tym z Europejskim Bankiem Inwestycyjnym, z uwzględnieniem mających zastosowanie instrumentów finansowych UE oraz w celu wsparcia realizacji priorytetów strategii Global Gateway.

b) Współpraca regionalna

Po przyjęciu również pozostałych wewnątrzregionalnych wieloletnich programów indykatywnych w 2023 r. obecnie realizowane są wszystkie regionalne wieloletnie programy indykatywne⁷. Wieloletni program indykatywny regionu Karaibów, który koncentruje się na zrównoważonym zarządzaniu zasobami naturalnymi, został już przyjęty w 2022 r., a w 2023 r. rozpoczęto misję mającą na celu sformułowanie działania. W 2023 r. kontynuowano prace nad przygotowaniem działania wdrożeniowego dotyczącego regionalnego wieloletniego programu indykatywnego dla Francuskich Terytoriów Południowych i Antarktycznych w celu przyjęcia tego działania w 2024 r. Plan ten będzie skoncentrowany na ochronie różnorodności biologicznej i zachowaniu funkcji ekologicznych środowisk morskich Francuskich Terytoriów Południowych i Antarktycznych oraz południowo-zachodniej części Oceanu Indyjskiego. W 2023 r. kontynuowano również formułowanie działań w ramach wieloletniego programu indykatywnego regionu Pacyfiku.

Ponadto, aby zwiększyć integrację regionalną KTZ w odnośnych regionach i stawić czoła globalnym wyzwaniom, takim jak zmiana klimatu, utrata różnorodności biologicznej i brak bezpieczeństwa żywnościowego, a także w dążeniu do osiągnięcia zrównoważonego rozwoju

⁷ Wieloletnie programy indykatywne dla regionu Pacyfiku (zielone i niebieskie systemy żywnościowe) oraz dla Francuskich Terytoriów Południowych i Antarktycznych (różnorodność biologiczna) zostały już przyjęte w 2021 r.

dzięki poprawie łączności, w decyzji w sprawie stowarzyszenia zamorskiego, łącznie z Grenlandią, przewidziano specjalne środki na współpracę wewnątrzregionalną. Na ten cel przewidziano pulę środków w wysokości 15 mln EUR, a w listopadzie 2023 r. przyjęto odpowiedni wieloletni program indykatywny. Wymianę informacji z KTZ w każdym regionie na temat programowania tych środków rozpoczęto w ostatnim kwartale roku.

c) Pomoc techniczna i wsparcie instytucjonalne

W 2023 r. kontynuowano udzielanie pomocy technicznej, w szczególności w celu wsparcia władz KTZ w procesie opracowywania nowych działań na rzecz Bonaire, Aruby, Francuskich Terytoriów Południowych i Antarktycznych, wysp Wallis i Futuna, Grenlandii oraz programu dla regionu Karaibów. Wsparcie obejmowało również początkowy etap organizacji dorocznego forum KTZ–UE w Brukseli w lutym 2024 r., w zakresie której w listopadzie 2023 r. zawarto umowę z usługodawcą. Ponadto wybrano specjalistyczną agencję w celu promowania partnerstwa między KTZ a UE za pomocą kampanii informacyjnej. W 2023 r. w ramach instrumentów współpracy technicznej wypłacono łączną kwotę 0,9 mln EUR.

Ponadto w 2023 r. UE wspierała stowarzyszenie krajów i terytoriów zamorskich (OCTA), zapewniając pomoc techniczną przy organizacji dialogu instytucjonalnego z UE oraz konferencji ministerialnej OCTA, która odbyła się przy okazji forum KTZ–UE w lutym 2024 r. w Brukseli. Jak wyszczególniono poniżej, istotne niedociągnięcia o charakterze administracyjnym i instytucjonalnym w ramach OCTA nadal utrudniały skuteczniejsze i sprawniejsze prowadzenie dialogu KTZ–UE przez cały rok.

Stowarzyszenie krajów i terytoriów zamorskich (OCTA)

Komisja od dawna zdecydowanie popiera stowarzyszenie krajów i terytoriów zamorskich (OCTA), uznając jego ważną rolę we wdrażaniu partnerstwa UE–KTZ. W 2018 r., odchodząc od uprzedniego wsparcia w postaci pomocy technicznej, na wniosek stowarzyszenia Komisja zaczęła finansować koszty bieżące sekretariatu OCTA na podstawie umów o dotacje.

OCTA ma siedzibę w Brukseli i prowadzi działalność w formie prawnej podmiotu prywatnego (organizacji nienastawionej na zysk) zgodnie z prawem belgijskim. Od 2020 r. stowarzyszenie boryka się z narastającymi wewnętrznymi trudnościami administracyjnymi, które doprowadziły do zamrożenia jego rachunku bankowego w 2022 r. – rachunek został formalnie odblokowany dopiero w maju 2023 r. Sparaliżowało to działalność sekretariatu OCTA przez znaczną część 2022 r. i 2023 r., a warunki podpisania umowy w sprawie nowej dotacji w 2023 r. nie zostały spełnione.

W 2023 r. Komisja przeprowadziła audyty umów o udzielenie dotacji na lata 2020 i 2021 oraz przekazała OCTA wstępne ustalenia. W odniesieniu do 2022 r. Komisji przedłożono obszerne sprawozdanie z weryfikacji wydatków. Związane z tym konsultacje między Komisją a OCTA są w toku.

Komisja zachęciła OCTA do wprowadzenia niezbędnych środków w celu wzmocnienia jego systemów kontroli wewnętrznej oraz wzmocnienia zdolności administracyjnych i praktyk w zakresie zarządzania. W tym kontekście w 2023 r. OCTA przeprowadziło konsultacje ze swoimi członkami i przygotowało strategiczną aktualizację swojej strategii na lata 2021–2027, koncentrując się na aspektach instytucjonalnych i administracyjnych.

III. DIALOG INSTYTUCJONALNY W 2023 R.

W decyzji w sprawie stowarzyszenia zamorskiego, łącznie z Grenlandią (art. 14), określono trzy formy dialogu:

Forum KTZ–UE

Coroczne Forum jest najwyższą polityczną formą dialogu na linii KTZ–UE. Edycję w 2023 r. początkowo zaplanowano na ostatni kwartał 2023 r., lecz przełożono ją na luty 2024 r., a zgodnie z systemem rotacyjnym OCTA obradom przewodniczyła Grenlandia.

Konsultacje trójstronne/spotkania trójstronne

W 2023 r. w Brukseli zorganizowano trzy spotkania trójstronne między Komisją (przewodnicząca), przedstawicielami KTZ i państwami członkowskimi, z którymi KTZ są powiązane (w marcu, czerwcu i październiku; wszystkie spotkania odbyły się w formacie hybrydowym). Spotkania stanowiły platformę dialogu merytorycznego w celu wymiany istotnych informacji, zastanowienia się nad zagadnieniami priorytetowymi będącymi przedmiotem wspólnego zainteresowania oraz monitorowania postępów we wdrażaniu decyzji w sprawie stowarzyszenia zamorskiego. Ponadto umożliwiły wspólne opracowanie pomysłów dotyczących sposobu kształtowania roli KTZ w strategii Global Gateway oraz pogłębienie dialogu i prac w zakresie inwestycji. Omówiono również inne kwestie, takie jak sytuacja instytucjonalna OCTA, stan przygotowań i dalsze działania w zakresie wdrażania puli środków objętej zakresem stosowania decyzji w sprawie stowarzyszenia zamorskiego, łącznie z Grenlandią, przeznaczonych na współpracę wewnątrzregionalną, przygotowanie kampanii informacyjnej obejmującej wszystkie KTZ oraz prezentacja pilotażowej inicjatywy dotyczącej kultury, realizowanej przez KTZ i regiony najbardziej oddalone („Archipel”). Ponadto październikowe spotkanie trójstronne umożliwiło określenie wspólnych priorytetów na forum KTZ–UE z 2024 r. planowane na luty 2024 r. w Brukseli, wymianę poglądów na temat planowanych szkoleń dla KTZ poświęconych zwiększeniu ich udziału w programach horyzontalnych UE oraz poinformowanie państw członkowskich i terytoriów o bieżących działaniach w ramach projektu sieci młodych KTZ.

Grupy robocze *ad hoc* ds. partnerstwa

Prace grup roboczych ds. partnerstwa są uzależnione od zapotrzebowania – w 2023 r. nie zorganizowano żadnych spotkań.

Dialog instytucjonalny w 2023 r. charakteryzował się brakiem aktywnych działań i koordynacji ze strony OCTA ze względu na doświadczane trudności administracyjne.

IV. PERSPEKTYWY

Programowanie przydziału środków na mocy decyzji w sprawie stowarzyszenia zamorskiego, łącznie z Grenlandią, dobiegło końca, z wyjątkiem nieprzydzielonych środków objętych zakresem stosowania załącznika I do decyzji w sprawie stowarzyszenia zamorskiego, łącznie z Grenlandią (zob. poniżej).

W 2024 r. przewidziano dwa nowe działania wykonawcze: (i) działanie w regionie Karaibów na rzecz bezpieczeństwa żywnościowego, wody i różnorodności biologicznej (21 mln EUR) oraz (ii) rozwój społeczno-gospodarczy wysp Wallis i Futuna (20,4 mln EUR). Opracowanie regionalnego działania w regionie Pacyfiku na rzecz zrównoważonych systemów żywnościowych (36 mln EUR) zakończy się w 2024 r. i działanie to zostanie formalnie przyjęte na początku 2025 r.

Jednocześnie realizacja zaległych działań, które pozostały do wdrożenia na podstawie poprzedniej decyzji o stowarzyszeniu zamorskim (w ramach 11. EFR), w szczególności programu tematycznego „Green Overseas”, oraz programu regionalnego „RESEMBID” będzie kontynuowana do czasu ich zamknięcia.

Kolejnym priorytetem na 2024 r. jest kontynuacja prac nad przygotowaniem działań w ramach wewnątrzregionalnego wieloletniego programu indykatywnego. Rozpoczną się również refleksje nad sposobem wykorzystania nieprzydzielonych środków objętych zakresem stosowania decyzji w sprawie stowarzyszenia zamorskiego, łącznie z Grenlandią, zgodnie z priorytetami strategii Global Gateway i ewentualnie w połączeniu z regionalnymi/wewnątrzregionalnymi przydziałami środków.

W 2024 r. i w latach kolejnych istotne znaczenie będzie miało bardziej strategiczne wykorzystanie doskonałych stosunków KTZ–UE oraz dalsze wzmocnienie roli KTZ w odpowiednich strategiach regionalnych UE, w tym w odniesieniu do Arktyki, Indo-Pacyfiku i Ameryki Łacińskiej, a także w umowie z Samoa. Chociaż terytorialne/dwustronne programy współpracy dobrze wpisują się w strategię Global Gateway, kolejnym priorytetem działań UE będzie wspieranie ściślejszych partnerstw regionalnych korzystnych dla obu stron między KTZ a sąsiednimi krajami i terytoriami, w tym państwami AKP i nienależącymi do państw AKP, oraz regionami najbardziej oddalonymi. Kluczowe znaczenie dla partnerstwa – jako priorytet horyzontalny – będzie miało również stałe zaangażowanie młodzieży.

Kampania informacyjna rozpoczęta w 2023 r. posłuży do dalszego szerzenia wiedzy i zapewni pozytywne postrzeganie partnerstwa KTZ–UE wśród społeczeństwa. Uzupełnieniem tych działań będą specjalne działania szkoleniowe mające na celu poprawę zdolności KTZ, aby zwiększyć ich udział w programach horyzontalnych UE.

Komisja będzie nadal współpracować z OCTA, w tym w ramach konsultacji trójstronnych, w zakresie działań następczych w związku z kontrolami i weryfikacjami wydatków w odniesieniu do dotacji na lata 2020, 2021 i 2022. Równolegle przewidziano opracowanie specjalnych programów pomocy technicznej, aby wspierać OCTA w wysiłkach zmierzających do wprowadzenia reform oraz w prowadzeniu jego działalności statutowej.

Kolejne forum KTZ–UE, które ma odbyć się na Arubie w 2025 r., umożliwi podsumowanie wdrażania współpracy finansowej na podstawie decyzji w sprawie stowarzyszenia zamorskiego, łącznie z Grenlandią, omówienie zagadnień będących przedmiotem wspólnego zainteresowania oraz strategiczne ukierunkowanie partnerstwa UE–KTZ.